

Aylık aldığımız maaşa zekât düşer mi?

Kırşehir'den İbrahim SERT: "1- Aylık aldığımız maaşa zekât düşer mi? Düşerse nasıl hesaplanır? 2-Vergi zekât yerine geçer mi?"

Memurların maaşları, işçilerin ücretleri, avukat, doktor, mîmar, mühendis, berber, terzi... vs. gibi serbest meslek sahiplerinin düzenli veya düzensiz gelirleri hiç şüphesiz az veya çok kazançtır ve Cenâb-ı Hakk'ın, "Onlara verdiğimiz rızktan infâk ederler"¹ âyetinde ifâdesini bulan "rızk" dahilindedir. Çünkü onunla geçiniyorlar, ondan yiyip içiyorlar. Veren Cenâb-ı Rezzâk-ı Kerîm'dir; infâk etmekle yükümlü olan da kuldur.

Bordro üzerinden düzenli ödenen türden de olsa, başka türden de olsa, vergi zekâtтан ayrı bir kalemdir. Zekât Kur'ân'ın talebidir. Vergi ise devletin belirli oranlarda talebi ile, vatandaşın devletin hizmet giderlerine katkısı ve yardımıdır. Devlet, hizmetinin devamlılığı için kazanç sahibi vatandaşlarını vergi vermekle yükümlü tutabilir. Zekât verenlerin vergiden veya verginin bir kısmından kendilerini muaf saymaları câiz olmadığı gibi; vergi verenlerin, kendilerini zekâtтан muaf saymaları da doğru değildir. Her iki yaklaşım da, kul hakkını ihlâl mânâsı taşır.

Maaşların ve sabit gelirlerin zekâtına gelince: Ebû Ubeyd'in rivâyetiyle, Hulefâ-i Râşidîn'in sabit gelir sahiplerinin maaşları için zekât uygulaması şöyledir: Hazret-i Ebû Bekir (ra) çalışanlara devlet gelirlerinden "atâ" adıyla pay (yani maaş) verirdi. Bu maaşı verirken onlara, üzerinden bir sene geçen nisap miktarı mallarının olup olmadığını sorardı. Eğer varsa, verdiği atâ'dan bunun zekâtını kesiyordu.

Aynı uygulamayı Hazret-i Osman (ra) ve Hazret-i Ali (ra) de yapmıştır. Hattâ Hazret-i Ali'nin (ra), "Kişinin yeni kazandığı malının üzerinden bir sene geçmedikçe, o mala zekât tahakkuk etmez" dediği de Ebû Ubeyd'in rivâyetleri arasında. Fakîh sahabîlerden Abdullah b. Mes'ûd'un (ra) fetvâsı da bu yöndeydi. Ebû Ubeyd bu rivâyetleri değerlendirerek, Hulefâ-i Râşidîn'in hak sahiplerine verdikleri atâdan hemen zekât tahsil etmediklerini; fakat üzerinden bir yıl geçmiş diğer mallarının zekât borcunu bu atâdan tahsil ettiklerini bildirir.²

Sâbit gelirliler, maaşlılar ve serbest meslek sahipleri, aylık elde ettikleri kazançtan

zarûrî giderlerini, yani aslî ihtiyaç için yaptıkları harcamaları ve varsa borçlarını düştükten sonra ellerinde kalan miktarın zekâtını vermelidirler. Bu zekât; her ay elde edilen bu birikimin toplamı üzerinden yıl sonunda—nisap miktarına ulaşması halinde—bir defada kırkta bir (yani yüzde iki buçuk) oranında verilmelidir.

Maaş alanlar zekâtlarını aylık vermek isterlerse şöyle de hesaplayabilirler: Aylık gelirimizden, aylık borçlarımızla birlikte zarûrî giderlerimizi düşeriz. Geri kalan para, diğer aylarda da aşağı yukarı aynı ölçülerde elimizde kalıyor ise; on iki ay ile çarparız. Ortaya çıkan rakam eğer nisap miktarını (80 gram altını) aşıyor ise, % 2,5'nin o aya tekâbül eden kısmını hemen öderiz. Bu uygulamayı her ay periyodik bir şekilde yaptığımız takdirde inşallah zekât borcundan kurtulmuş oluruz.

Allah kabul buyursun.

Dipnotlar:

- 1- Bakara Sûresi, 2/3
- 2- El-Emvâl, 564